СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 195. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 23. серпня, 1927. VOL. XXXV. No. 195. Jersey City, N. J., Tuesday, August 23. 1927. THREE CENTS

ФЕДЕРАЛЬНІ СУДДІ НЕ ХОЧУТЬ ПОМИЛУВАТИ САККА Й ВАНЦЕТТІ

АДВОКАТИ ЗНОВА ВІДНОСЯТЬСЯ З ПРОЗЬБОЮ ДО ФУЛЕРА.

БОСТОН, 21. серпня. — Адвокати Сакка й Ванцетті віднеслися з прозьбою до членів Найвисшого Суду Злучених Держав, щоби вони здержали виконанне вироку смерти на двох засудженцях, визначене на завтра по опівночи. Адвокати могли скомунікуватися тільки з одним суддею Луисом Брандайсом, відомим сіоністом і ліибералом, але сей заявив їм, що він не може тут нічого помогти та що одинокою особою, яка має право, є губернатор Фулер. Тоді адвокати ще раз внесли до Фулера апель, щоби здержав екзекуцію.

З наближеннєм дня виконання вироку на засуджених зносва слідно сильне подражненне серед американських робітників та уряду. В Бостоні поліція поарештувала пикети, що ходили з написями, та зборонила нові демонстрації за Саком і Ванцетті. В Ню Йорку поліція знова вставила сторожів на підземних зелізницях та не давала дозволу на відбутте демонстрацій. Мимо сього й Ню Йорк і другі великі міста збираються до великих демонстрацій проти виконування кари смерти.

В своїм послідним листі до свого сина, котрий адвокати дали до публичного відома, Сако закликає сина не плакати за ним, але постановити собі все помагати переслідуваним і мученим.

НЕМА НІЯКОЇ ЧУТКИ ПРО 7 ПРОПАВШИХ ЛЕТУНІВ.

ШУКАЧІ ВЖЕ СТРАТИЛИ НАДІЮ НАЙТИ ПРОПАВШИХ.

САН ФРАНЦИСКО, 21. серпня. Уже пятий день ціла армада кораблів, военних і торговельних, шукає по Тихім океані за 7 пропавшими летунами, а все ще не найшли і найменчого сліду ні по летунах, що брали участь у перегонах до Гонолюлю, ні по летунах, що пішли шукати за пропавшими й самі пропали.

Богато пошукувачів уже навіть стратило надію та думає вертатися домів. Деякі знатоки летництва критикують остро аранжерів летничих перегонів зі Сан Франциско до Гонолюлю за їх недбальство в зарядженню всяких охоронних средств.

ПРОПАДАВ ЧЕРЕЗ 6 ДНІВ У ПІДЗЕМНІЙ ПЕЧЕРІ.

ДОБУВСЯ САМИЙ БЕЗ ЗОВНІШНЬОЇ ДОПОМОГИ.

ЧЕТЕНУГА, Тенесі, 21. серпня. — Минувшого понеділка вибрався Лоренс Ешлі, геольог і відкривець, на росшуканне печери Ник-А-Джек. Коли він не вернувся до двох днів, його приятелі й знакомі зорганізували ратунковий відділ, який ввійшов до печери та робив всякі зусилля, щоби його віднайти. Вони навіть припускали, що він утопився у підземній ріці; щоби дістати його тіло, вони навіть загатили сю ріку, щоби тіло могло сплисти. Та всі сі пошукування не здалися на ціщо, і вони остаточно стратили надію на його віднайденне.

Несподівано Ешлі найдено нині, як він, ослаблений, майже без сили промовити слово, мандрував полями. Як його нагодували під доглядом лікаря, він росповів, що він найшов під землею величезні нові печери, які, на його думку, будуть найбільшим явищем природи того рода в Америці. Відворот відтяв йому був обвал землі. Він уважався вже за страченого. Та тут відкрив він, що з ним був дикий кіт. Кіт на нього не нападав, а тільки за ним слідив. Ешлі слідив і за котом, і на основі сих обсервацій прийшов до переконання, що він може добутися з підземної неволі. Став він роскопувати обвал лопаткою, яку взяв зі собою. Як довго се тревало, він не може сказати. Остаточно по богато годинах тяжкої праці він добувся на волю.

ХЛОПЕЦЬ ПОПАВ У КАНАЛ І ЖИВЕ.

КАНАЛОВА ВОДА НЕСЛА ЙОГО ПІВ МИЛІ ПІД ЗЕМЛЕЮ.

НЮ ЙОРК, 21. серпня. — На розі Третої Евені та 53-ої Вулиці попав підчас забави в міський підземний канал 7-літний хлопчина Антоніо Дагостіно. Дітвора сейчас наробила крику та покликала поліцію. Полісмени поглянули в канал та, не найшовши хлопця, не дуже то довіряли діточим оповіданням та стали шукати хлопця межи знакомими. Та якої пів милі звідси, в гирлі каналу до Іст Ривера, винесла каналова вода хлопчину живого на воду. Як хлопець випливав на ріку, він випав легкий крик о ратунок. До нього сейчас кинулися полісмени й пожарники, які там і ждали на всякий случай, не маючи вже великої надії на його виратування. Вони його й зараз витягнули з води.

16 ОСІБ РАНЕНО В ЗУДАРЕННЮ ТРАМВАЇВ.

ГЕКЕНСЕК, Ню Джерзі, 21. серпня. — У Тенафлі зударилися зі собою два вози трамваю з такою силою, що передні плятформи зовсім розбито. Всіх майже пасажирів забрано зараз до шпиталю в Енгелвуді для лікарських оглядин. Між ними найдено 19 осіб покалічених, троє тяжко. Моторменів арештовано за невважну їзду.

ВМ. ЛІСОВСЬКИЙ ЗАМІСЦЬ ЗБІЛЬШИТИ СВОЇ ОЩАДНОСТИ, СТРАТИВ УСЬО.

НАЗАРЕТ, ПА. — Віліям Лісовський, Поляк, тутешний мешканець, хотів подвоїти свої ощадности, однак се йому не повелось і він стратив $1.350, бо „роблення грошей" не дописало. Хотячи перенестись з Назарет до Еллентавн, продав він свій дім і діставши як завдаток 650 долярів та пожичивши ще від приятеля 700 долярів і маючи тепер досить поважну суму $1.350, вибрався він до Елентавн купувати дім. Дім знайшовся, але треба було дати за нього $9.500, а Лісовський мав всього $1.350. Коли Лісовський клопотався тим, якби збільшити свої ощадности, появився у його домі незнакомий, який представився як Йосиф Поточек і довідавшись про журбу Лісовського, обіцяв йому свою поміч. Незнакомий Поточек показав Лісовському малу чорну скринку і кілька фляшок „магічного" плину, та кільканайцять кусників білого паперу, витятих у величині американських банкнотів. Для проби Поточек вложив до скринки кілька пятьдолярових банкнотів, накрив їх зверху витятими у формі американських банкнотів кусниками паперу, які намастив „магічним" плином. По девятьох годинах отворив скринку, у якій на місце білих кусників паперу, найшлися правдиві пятьдоларові американські банкноти. Тепер почав намовляти Поточек Лісовського, щоби спробував того самого зі 1.350 долярами, значить вложив банкноти до його скринки, прикрив кусниками білого паперу у формі банкнотів, помастив „магічним" плином і чекав. Лісовський з початку не годився на се бо і його жінка рішучо сьому противилась і тому хотів навіть покликати поліцію. Незнакомий відійшов, по кількох днях вернув однак назад і запросив Лісковського напитись з ним забороненого в Америці напитку. По зломанню прогибіційного закона Лісовський несподівано змінив свою гадку. Він згодився вложити свої $1.350 до чорної скринки Поточка і чекати на вислід, зглядно на подвоєння свого гроша. Поточек зажадав однак $500, які мали йому припасти з подвоєних грошей. О 9-ій годині вечером вложено гроші до скринки, в якій о 6-ій годині слідуючого ранка мало вже бути $2.700. Цілу ніч не спав Лісовський. Коли надійшла 6-та година і Поточек не появився, отворив Лісовський скринку і найшов у ній замісць своїх грошей і „доороблених грошей" лише білі кусники паперу у формі банкнотів, однак нічо більше. Лісовський повідомив сейчас місцеву поліцію про усьо, що сталось, однак за Поточком пропав усякий слід. Поліція покищо робить безуспішні пошукування за ним.

МАТИ ВБИЛА СИНА.

В Рівному коло Коросна жила в незгоді з сином Катерина Клюкова. Її 20-літний син був гулякою. Оноді підчас суперечки вхопила револьвер і положила його на місці трупом.

ЧЕТВЕРТИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ

На підставі § 20 статута Обєднання і ухвали Екзекутиви з дня 3. серпня б. р., подається до загального відома, що **ЧЕТВЕРТИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ відбудеться дня 26. ЖОВТНЯ 1927 р. в Филаделфії, Па., в галі Американсько-Українських Горожан при Норт Френклин ст., ч. 847. Конґрес начнеться точно о год. 9-тій рано і буде тревати оден день.**

ПРОГРАМА КОНГРЕСУ:

1) Отворенне Конґресу.
2) Звіт уступаючого Уряду.
3) Дискусія.
4) Реорґанізація Обєднання і зміна статута.
5) Реферати:
   а) Плян реорґанізації нашої школи в Америці.
   б) Практичні завдання української іміграції в Америці.
   в) Примінення українського іміґранта до америк. життя.
   г) Автократія чи демократія.
6) Ухваленне резолюцій.
7) Уділенне абсолюторії уступаючому Урядови.
8) Вибір нового Уряду.
9) Внесення і запити.

Статут Обєднання підписали: Український Народний Союз, Провидінне, Народна Поміч, Згода Брацтв, Січова Орґанізація (давня, негетьманська), Ліґа Горожан, Ліґа Ветеранів та декілька менших самостійних товариств. Всі відділи згаданих орґанізацій, о скільки складали, або зложать жертви на визвольну боротьбу в виді народного податку, або з виразним зазначеннєм на певну ціль в краю, як на Рідну Школу, інвалідів, боеву акцію і т. п., мають право вислати делеґата на Конґрес.

Кождий делеґат мусить виказатися повновластю свого Товариства.

ЗА ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

Семен Ядловський, заст. предс.; **Др. Лука Мишуга,** секретар.

ФРАНЦІЯ ЗМЕНШИТЬ ЛИШЕ О 5,000 ОКУПАЦІЙНУ АРМІЮ.

ПАРИЖ, 19. серпня. — Французьке правительство помимо напору зі сторони Англії, Німеччини і инших членів Ліґи Націй, щоби майже цілковито вицофати окупаційну армію аліянтів з німецької надренської території, рішило зменшити свою армію над Реном лише о 5 або 6 тисяч жовнірів, а не як сього домагалась Англія, о 12 тисяч.

Ціла окупаційна французька армія у згаданій території числить 70.000 жовнірів, підчас коли англійська окупаційна армія виносить лише 6.200 жовнірів.

Німецький міністер заграничних справ Штреземан заявив Франції, що Німці виповнили всі домагання аліянтів відносно розброєння і тому мають право домагатися значного зменшення або навіть повного відкликання окупаційної армії. Поанкаре однак згодився відкликати лиш маленьку частину армії, бо хотяй Франція перенята є все ще духом Льокарна, а також духом мира і віднови дальшої приязни, однак рівночасно кермується вона також і розвагою і є осторожна.

РУМУНІЯ ЗАПЕРЕЧУЄ АРЕШТОВАННЯ КОМУНІСТИЧНИХ ШПІОНІВ.

БУКАРЕШТ, Румунія, 19. серпня. — Румунське міністерство заграничних справ заперечує вістки, поширені у заграничній пресі, що у ріжних частях Бесарабії арештовано велике число большевицьких шпіонів. Власти у Букарешті, ані румунська преса не мають ніяких відомостей про якісь масові арештовання російських комуністичних шпіонів.

ВЕЛИКІ ВТРАТИ ЦЕРКВИ У ВІРНИХ.

НЮ ЙОРК, 19. серпня. — Презбитеріянська церква Злучених Держав подає в своїм річнім звіті, що за послідний рік завішено в членстві 67,060 вірних сеї церкви. Се, однак, не відбилося шкідливо на загальних приходах церкви.

З ДІВЧИНИ ЗРОБИВСЯ ХЛОПЕЦЬ.

До цивільного відділу при окружнім суді в Лодзі вплинуло письмо панни Белі Невяжської, в якому вона просить дозволити їй змінити своє імя на Бернард. Просьбу свою обоснувала тим, що в її організмі відбулися великі переміни і вона зробилася мущиною. Невяжську оглянули три лікарі і ствердили, що вона дійсно зробилася мущиною, що навіть може женитися, піддавшись невеличкій операції. Суд вволив просьбі Невяжської. Вона (тепер — він!) скінчила в Швайцарії техніку.

ЗЯТЬ ВБИВАЄ ТЕСТЯ.

В Мілкові посперечався Михайло Попелюх з своїм 63-літним тестем Дмитром Дизою. Предмет спору: ґрунт. Від сварки прийшло до бійки. Попелюх разом з жінкою кинулися на старого Дизу і затовкли його на смерть. Попелюх арештований. Його жінка Анна втікла.

САМОСУД.

У Василеві, томашівського повіту, забито Катерину Хитру та її 28-літного сина. Обоє вони були відомими злодіями. Місцеві люде зробили над ними самосуд і вбили. Є це познака повоєнного здичіння.

НІМЕЦЬКИЙ ЛЕТУН КЕННЕККЕ ГОТОВИЙ ДО ЛЕТУ

ВІН СТАЄ ВЛАСНИКОМ ЛІТАКА І ВИБИРАЄ СОБІ ТОВАРИША ПОДОРОЖІ.

КОЛЬОНІЯ, 21. серпня. — Літак Германія є цілковито приготований до лету до Америки, мотори літака випробувано і також уміщено на нім увесь ладунок. Газоліни взяв Кеннекке стільки, щоби вистарчила йому на 50 годин; літак заосмотрено у приряди радія до телефону і телеграфу. Цілий ладунок літака важить 3,800 кільограмів, а тенки, які опорожниться, коли вилетиться на повний океан, будуть служити до удержання літака на воді, колиб мусів спуститись на океан.

Кеннекке і граф Сольмс Лявбах, який то послідний фінансує перелет, стали власниками літака. Кеннекке вибрав собі за товариша подорожі І. А. Волл-а, досвіченого телеграфіста. Він наміряє сам кермувати літаком через цілий час, сидячи у спеціяльно зробленім сидженню і думає, що у нім не засне. Кеннекке плянує летіти полудневою рутою і хоче вилетіти вчасним ранком, щоби перелетіти над Бельгією і Францією у день, а прибути над отвертий океан під ніч.

ЗАГРАНИЧНА ПРЕСА НЕ ВІРИТЬ В УРАТОВАННЯ САККА І ВАНЦЕТТІ.

НІМЕЦЬКІ ЧАСОПИСИ ПИШУТЬ, ЩОБИ ЗАПЕРЕСТАТИ ПРОТЕСТИ, А ІТАЛІЙСЬКІ ОЧІКУЮТЬ ЇХ СТРАЧЕННЯ.

БЕРЛІН, 20. серпня. — Німецька преса стратила усю надію на вратовання Сака і Ванцетті перед електричним стільцем і є тої гадки, що дальшого відложення страчення їх вже не буде.

Деякі часописи прийшли до переконання, що демонстрації, каблеві телеграми з протестами, листи і погрози нічого не помогли і що страчення Сакка і Ванцетті наступить хочби длятого, щоби ратувати престіж Злучених Держав і повагу американських судів. Тому взивають вони до залишення всяких дальших протестів і викликування страйків.

РИМ, 21. серпня. — Також і італійська преса стратила надію, що дасться уратувати життя Сакка і Ванцетті. Часопис „Тевере" пише: „Віримо, що є цілковито без ніякої користи мати найменшу надію на уратовання життя обох вязнів в Чарлставн". Лише одна, „Пополо ді Рома", вірить, що в передпослідній хвилі лучиться щось такого, що спричинить дальше відложенне екзекуції.

ЛОНДОН, 21. серпня. — Демонстрації з протестом проти рішення Найвисшого Суду в Массачузетс не відбулися задля дощу. Британські трейд-унії вислали довгу телеграму до говернора Фуллера, у якій в імени людськости домагаються освобожденя Сакка і Ванцетті.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПОСОЛ ВИКЛЮЧЕНИЙ З ПАРТІЇ.

ПОСЛА ДЖІНКСА ОБВИНЯЮТЬ, ЩО ВІН СПРИЧИНИВ УПАДОК ВНЕСКУ.

ДАБЛІН, Ірляндська Вільна Держава, 20. серпня. — Капітан Вм. Редмонд, парляментарний голова партії Національної Ліґи приняв виступлення зі своєї партії посла Джана Джінкса, якого несподівана неприсутність у парляменті, Дейл Ерін, спричинила упадок внеску, висказуючого недовіря для правительства Косгрейва.

Капітан Редмонд у своїм листі остро осуджує посла Джінкса за се, що перед голосованням полишив салю парляменту, не оправдавшись ні перед самим Редмондом ні перед головним організатором партії.

ПРАВИТЕЛЬСТВО З ГАНКОВ ПЕРЕНОСИТЬСЯ ДО НАНКІНҐ.

ПРОВІДНИКИ КУОМІНТАҐУ ОГОЛОШУЮТЬ ПРО СЕ І ЗАЯВЛЯЮТЬ, ЩО КОНФЕРЕНЦІЯ ВІДБУДЕТЬСЯ В КІЮ-КІЯНҐ.

ГАНКОВ, 21. серпня. — Центральний Екзекутивний Комітет Куомінтанґу видав оповістку про рішення перенесення правительства з Ганков до Нанкінґ. У своїй заяві комітет взиває до партійної єдности і до опозиції проти імперіялізму і мілітаризму.

Рівнож оповіщено, що постановлено відбути конференцію репрезентантів обох націоналістичних правительств в Нанкінг і Ганков у Кію-Кіянг.

ЗАСУД НА СМЕРТЬ ВИСШИХ РОСІЙСЬКИХ УРЯДНИКІВ.

СОВІТСЬКІ ЦЛОВІ УРЯДНИКИ ДОПУСКАЛИСЬ ОШУКАНСТВА І ПОМАГАЛИ ПАЧКАРЯМ.

МІНСК, Совітська Білорусь, 20. серпня. — Пять висших білоруських цлових урядників, разом з їх шефом Жіковом, засудив тутешний суд на смерть. Їм доказано, що допускались ошуканств, присвоювали собі повірені їм гроші і помагали пачкарям перепачковувати ріжні річи.

Одинацять инших урядників засуджено на вязницю від одного до 10 років.

МОСКВА, 21. серпня. — Совітський Найвисший Суд засудив на розстріл трьох урядників кавказької Кооперативної Організації за ошуканство і присвоєння собі фондів організації. Шістьох инших засуджено на вязницю від 1 до 6 років.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" ([illegible])
FOUNDED 1893
[illegible] newspaper published daily except Sundays and holidays at [illegible] Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; [illegible]		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
[illegible]	$ 7.00	На рік	$ 7.00
[illegible]	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
[illegible]	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign [illegible] Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

з Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТВЕРЕЗИЙ СЕЛЯНСЬКИЙ ГОЛОС

„В СОЛІДАРНОСТИ СИЛА" — такий наголовок мав реферат селянина Якова Остафійчука з Хімчина, який він виголосив в Косові дня 14. липня на освітно-кооперативнім зїзді Гуцульщини.

„Що таке Національний Орґанізм" — питає гром. Остафійчук і відповідає: „Є це всі національні партії, всі верстви і стани нашого народу, а зокрема кожний член нації, в якого беться українське серце та в якого жилах пливе українська кров. До скріплення орґанізму поодиноких людей потрібні такі средства як добрий харч, здорова вода, свіжий воздух та умірковани рух, а до будови загального Національного Орґанізму в першій мірі знання, сильна воля, спільні думки, взаїмне довіря та підстава економічна. Цього не зробить кілька одиниць, ані верства чи там партія; до цього потрібна масова участь цілого загалу. Як засобами до осягнення повисшої цїли є між иншими праця освітно-кооперативна, а як така має вона носити ЗАГАЛЬНО-НАРОДНІЙ ХАРАКТЕР, а не стояти під впливом якої будь верстви чи там партії. А що першою і найважнійшою основою в будові національного орґанізму являється ЗНАННЯ, тому до цього обовязку повинна взятися наша свідома інтеліґенція, якої завданнем буде обеднувати, централізувати всі верстви народу, не зважаючи на партійні погляди чи приналежности, а часом навіть і особисті міжусобиці. Бо мусимо знати, що завсігди є старшою справа загальна ніж особисті порахунки".

Говорячи про працю українських інтеліґентів на Гуцульщині, подає гром. Остафійчук таке: „З того, що я подав, виходить, що та наша інтеліґенція не є так з засади кепською і нездарною, як її деякі демаґоги простим малосвідомим людям представляють. Бо заслуга їхня поміж нами не словами, але ділом доказана. Тому не повинносе виступати проти ідейно-працьовитої інтеліґенції з нерозсудною критикою та докорами, бо таким способом не будується а руйнується. А інтеліґенція повинна так діло вести, щоби загал був з того задоволений. До співпраці мусить втягати одиниць з усіх станів і верств народу, не керуючися партійними поглядами, чи може в деяких випадках і особистими вразливостями. Бо може бути часом і так, що хтось комусь з своїми поглядами і особистою вдачею не подобається, але до роботи на народнім полі має здібности і добру волю, чесність і сильного духа. До такої праці як будова національного орґанізму — конче потрібна масова участь цілого загалу, не зважаючи на стан, верству чи там погляди".

Чи не вартує і нам, американським робітникам, взяти собі до серця ось ті здорові думки нашого брата з краю.

Іван Гіленко.

ДРУГА РУХАНКОВА РОБІТНИЧА „ОЛІМПІЯДА" В ПРАЗІ.

I.

В днях від 2. до 6. липня с. р. включно відбулася в Празі друга „Олімпіяда", себто здвиг чеськословацьких робітничих руханкових товариств, званих **„Дельніцке телоцвічне Єдноти".** — Істнують ті товариства вже цілих трицять літ і є вони злучені в оден великий союз, „Сваз", а то від року 1903. Робітники належали давнійше також до чеського „Сокола", але коли в нім зачали брати верх ріжні реакційні елементи з під прапору москвофіла Крамаржа — то робітництву годі було належати до тої орґанізації. І тепер „Сокіл" під своїм начальником Шайнером має чисто москвофільську закраску і попирає дуже горячо ріжних московських еміґрантів-чорносотенців, межи котрими грає першу ролю наш галицький хрунь-кацап д-р Вергун з Городка. При всіх парадах чеських „Соколів" він грає першу ролю, а коли тогід українські „Соколи" з Подєбрадів хотіли на сокільськім здвизі нести свій синьо-жовтий пропор — то чеська сокільська старшина на се не дозволила.

Дивним отже є незвичайно, що поміж нашою українською еміґрацією в Чехах знаходяться ще такі люди, котрі за всяку ціну пхаються поміж чеських „Соколів", хотяй знають аж надто добре, який україножерний дух панує зосібна у правлячих чеських сокільських кругах. Се, що чеські „Соколи" між обою „ти" говорять і що на пр. подєбрадські чеські соколи є дуже чемні для наших еміґрантів — ще нічого не говорить.

Чемні вони — бо чемні, але що їм накажуть їх москвофільські ґенерали з Праги — те вони точно виконують і на приказ згори виречуться і своєї мами, не то лиш своїх „мальоруских пшателю" з Подєбрадів. Чехи народ незвичайно здисциплінований і солідарний, а хочби і критикував (між своїми!) розпорядки своєї влади — то однакож виконає їх точнісінько.

Дуже сумно, що люди, що вже по сім років живуть між Чехами, ще не пізнали їх властивої сути. Алеж то власне біда, що наші браття, зосібна Наддніпрянці бачать і не видять, а читають не так часописи Чехів, між котрими живуть, а більше московські „Руль" та „Новості", до котрих їх „зараз" (сейчасъ) так і пре!

Але чи не є то скандалом, чи не є національною зрадою пхатися за всяку ціну поміж ворогів нашого народа, котрі і слова критики не знаходять на лайдацтва тої їхньої бюрократії, котра просто в бандитський спосіб нищить і чехізує нашу Закарпатську Україну?

Тай ще памятати треба на отсю народну пословицю: „кого не просять — того за двері виносять!" А так менше більше було тогід з участю українських подєбрадських та й пражських українських „Соколів" у тогіднім пражськім сокільськім здвизі. — Час би вже і честь мати!

Далеко прихильнійше і то активно прихильно відносяться чеські „Дельніцке телоцвічне єдноти" до нашої української еміґрації. Було дуже інтересним фактом, що взагалі в сегорічній **„Олімпіяді"** брали участь **лише українські „Січи"** (до котрих прилучилося і кількох Білорусинів), а **Москалів і сліду ніякого не було!**

Коли західна і середна Европа достарчила представників з кождого народу, то цілий **Восток** заступали **лише самі наші українські Січовики!**

Найкращий розвій виказали „Єдноти" в роках **1919 і 1920,** коли то було **1565** „Єднот". Цілий простір Чехії і Морав поділив був тоді „Сваз" на 13 „країв" а 52 „акругів", до котрих належало власне тих 1565 „Єднот". На жаль, уже в р. 1921, саме перед І-ою „Олімпіядою", прийшло до розколу через комуністів, котрі позакладали собі осібні товариства. В послідних роках робітничі „єдноти" знову пішли вгору так, що тепер вони числять дорослих мущин, доростенців (підростків) та хлопчиків **64.094** — а жінок, доростенок (дівчуриків) та дівчаток **33.945,** отже разом кругло майже **стотисяч членів. До** „Svazu" належало в попереднім році **1.001** єднот.

У сегорічній пражській „Олімпіяді" брала визначну участь американська руханкова робітнича орґанізація, що зветься **„Дельніцки (робітничий) амеріцки Сокол".** Повстав він ще **1892 р.** через відлучення від загального чеського „Сокола" в Америці, а то через реакційність сего послідного. Робітничий „Сокіл" концентрується головно в Ню Йорку і має **чотирнацять філій.** В р. 1907. поставив він свою власну палату за **250.000** долярів! Той його дім лежить під числом 525 при 72 вулиці в Ню Йорку. Є то центр чеськословацького округа в Ню Йорку. В тім окрузі живе біля **30.000** Чехів та Словаків.

Подаю точно його адресу, бо після моєї думки — коли наші **„Независимі Січи"** мають бути дійсно серіозними руханковими (ґімнастичними) товариствами а не лише бляґою в роді назаруківських — то мусять взятися безумовно до пильного плекання руханки. А коли так, то мусять собі дібрати **платних учителів-Чехів,** бо лиш по тих можна сподіватися, що справді **солідно** вивчать наших Січовиків вправ. Як вже щось робити — то порядно, бо „Січ" не сміє обмежитись лише на політиканство — але мусить робити серіозну січову роботу! Потім треба старатись устроїти ще сеї зими кілька **ґімнастичних „академій"** (бодай на сцені), а побачите — якого розмаху набуде цілий січовий рух в Америці. Очевидна річ, що на такій „академії" мусять бути і хори і деклямації (зосібна такі річи як „На Говерлі" Бабія; „До Української Пісні" Р. Купчинського; „Тарасова ніч" Шевченка та „Смерть гетьмана Павлюка" О. Колесси).

З вправами руханковими треба получити і науку українського **національного танку** і тому треба би спровадити чимскорше до Ню Йорку з Канади (Вінніпеґу) **Василя Авраменка.** Коли наука танку не буде злучена з руханковим товариством — то по якімсь часі забудеться і пропаде.

І того ще мало: **„Січ"** мусить також **управляти спорт,** а передовсім **„футбол".** Спортом найлекше притягнеться **молоде покоління,** котре в противнім випадку утопиться в анґльосаксонськім (американськім) морі і буде для українського народа цілковито страчене.

Але вертаймо до цегорічної „Олімпіяди". Кажу: цегорічної, бо і на першій, в р. 1921, були наші Українці, а то з руханкової „Січи" у Відни. Деякі інтересні картини з цеї „Олімпіяди" подав д-р К. Трильовський в своїй „Чорногорі", яку в тім часі видавав.

Цегорічна „Олімпіяда" — це була великанська манїфестація чеського робітничого народа. Досить сказати, що учасники її приїхали **вісімдесятьшість експресовими залізничими валками** (потягами), не числячи вже тих, що приїхали звичайними потягами. — В поході, що відбувся дня 6. липня вулицями Праги, взяло участь біля **50** до **60** тисяч народа, в тім вже і чужих частей, між ними і **112** Українців.

Наш Шевченківський Здвиг, що відбувся у Львові 1914 року, числив 25 до 30 тисяч учасників походу, отже половину того. Але коли би не та глупа та злочинна світова війна та не теперішні ляцькі переслідування ми би також вже цего року поставили певно **60.000** Січовиків до вправ!

Але доля інакше нами розпорядила і ми мусимо тепер намагати „Лугами", котрі і так польські посіпаки то тут то там безперестанно розвязують! Нема гаразду під польським обухом!

Ціла площа, занята під сегорічну „Олімпіяду", обнимала **тристатисяч квадратових метрів.** На тій площі є виставлений **стадіон,** то є чотиробік, обнимаючий трибуни, а посередині майдан до вправ. Той майдан є обчислений на **десять тисяч вправляючих** і тільки власне Єднотарів виконували вільні вправи. — Єднотарок було при вправах дещо менше. — Одні і другі вправляли в ґімнастичних убраннях (чорне з білим), лише що мущини задержали на голосах свої чорні шапочки (без дашка) з червоним денцем та червоною шерстяною кистею на переді. Впрочім однострій Єднотарів є дуже гарний — хотя поединчий. Є це довгі сірозеленковаті штани, і також коротка чемерка зі шнурами — щоби мож носити її наопашки. Під чемеркою червона тонка вовняна сорочка. Очевидно, що під нею є ще звичайна біла, але її не видно, лише білий, виложений на червону, ковнір, що має на переді велику чорну краватку, завязану в в машу. Черевики звичайні. Наші американські „Січи" могли би приняти подібну ношу, лише що замісць червоної сорочки треба приняти білу з народними вишивками на грудях. Чехи мають чорний ремінний пояс, — а у нас треба задержати темносиний (який носили передвоєнні наші „Січи"). Що до шапок — то також треба задержати чорну суконну (передвоєнну) з червоним великим шликом, з червоним пером на переді і з січовою, осьмикінчастою звіздою, котрою є припняте перо.

Для „Січовичок" до походу треба задержати т. зв. „народний стрій", однак треба його усталити і що до красок і що до форми і лиш щодо вишивок треба дати повну волю. Також щодо мужеських сорочок — усталити ширину вишивки на грудях, щодо десеню (узору) однак лишити рівнож повну волю.

Вільні вправи Єднотарів були дуже трудні і скомбіновані. — Треба було більше як однорічної праці передтим — щоби такі трудні вправи вийшли без помилки. А вони й справді вийшли без помилки! Але Єднотарі вправляють найперше що суботи в своїм товаристві, потім роблять „академію" (на сцені) — потім уже — в літі — роблять на вільнім воздусі своє льокальне свято, а дальше повітове та окружне — і аж тоді важаться їхати на „Олімпіяду" до Праги.

Але ще і в „Празі" встають в день виступу дуже раненько і збираються на „стадіоні" та роблять при музиці пробу в маршу, розступу та вправ.

Таке є можливе лише з людьми просвіченими і здисциплінованими, якими є міські зорганізовані робітники. Можливим отже буде і в наших американських „Січах" але — як доси — було цілком неможливим у наших старих, краєвих сільських „Січах" та у теперішних „Лугах". Сільські „Січи" взагалі — доперва що найборше в полудне приходили на місце повітового чи Окружного Січового Свята і без ґенеральної проби приступали до вправ. Супроти цего отже не могло бути і бесіди про прецизність вправ, — хоч пересічно вони всеж таки виходили гарно.

На потіху для нас мушу зазначити, що і віденським німецьким робітничим турнерам і турнеркам далеко, дуже далеко до того степеня досконалости, який бачимо у чеських Єднотарів. Не диво отже, що всі заграничні делеґати і гості були просто зачудовані і осліплені красою єднотаревських вправ. Мабуть щось більше совершенного не мож собі подумати!

Треба однак піднести і це, що підчас вправ масових бачимо, що нараз то тут то там хтось паде зімлілий на землю. Частійше це бачимо у жінок як у мущин, котрих нерви є взагалі витревалійші.

Причиною цего є не лиш спека, як було цего року, і на першій „Олімпіяді" — 6 років тому — але передовсім змучення дорогою, недостаток потрібного сну — а далі взагалі збентеження з самого почуття, що десятки тисяч людий глядять на тебе і зауважать безумовно кожду твою помилку. А кожда помилка одиниці псує враження цілого виступу! Те отже почуттє відповідальности бентежить зосібна жінок так дуже, що то одна то друга паде в обморок на землю. Тоді зараз прибігають санітети і з поміж вправляючих виносять на руках таку Єднотарку, а потім кладуть на ноші і несуть до санітарної комнати, де вже ждуть лікарі. З мущинами лучається це рідше, але буває також.

Першого головного дня вправ, в неділю, 3 липня, в присутности президента Масарика відбулась торжественна виміна прапорів між американськими робітничими „Соколами" а „Єднотарами".

Було це на майдані, перед президіяльною трибуною. Американські делеґати (однострій такий самий — лише не шапки а ширококрисі капелюхи) вручили старшині єднотарській американський звіздистий прапор, а Єднотарі вручили їм знову червоний прапор з золотим надписом. При цім виголошено короткі дві промови, по котрих оба провідники поцілували себе публично з дубельтівки.

Враження було дуже гарне; публика ревіла з одушевлення, а музика відограла американський гимн та чеський і словацький. Закарпатсько-український і тим разом поминула.

Нарешті ще одна подробиця з тої торжественної виміни прапорів: Тих робітничих Соколів приїхало з Америки кількасот, однакож делеґатів, що вручали прапор, було лише щось шість. Всі вони як один мали перед собою добре підгодовані і **вистаючі черевця;** мабуть їм добре в Америці живеться!

Володимир Штангей.

ЗЛОЧИН У СТЕПУ.

(2)

— Один спосіб од злодіїв збавитися — це впіймав на місці й рішив. Колиб одного-двох пустити в земельний комітет — не бійсь, припинилобся... а то бачать, що ми вівці, а не громада, ну й їздять по нас! — А хтось із громади:

— Не дуже лякай-но!..

Казали, що то гукнув був Мартин Скибенко.

В самого Івана торік, як раз саме в отсю пору, теж було взято півкопи дорідної пшениці „банатки" (а її всього було дві копи). Посіяв на насіння. Заким дістав тих два пуди посіяти, то находився та напросився, бо тож кожному хочеться. Мусів пообіцяти вже рукавиці виплести голові комнезаму Аркадійові, аби-но дав. Посіяно було тих два пуди на найкращому клаптеві пару. Глядів, як ока в лобі. Вимучив нею і дітей і себе. Як достигла, то не на грабки брав, а на серпи, стебло до стебла приганяв. За його розрахунком — копа повинна була дати до тринацяти пудів, а з двох — булоб пудів із двацять сім. Іще й не барився із возкою: в пятницю та суботу зжав, а в неділю взяв у Зотя другу корову, бо мав одну, і поїхав. Приїхав, а півкопи пшениці, як вода змила. Мало не заплакав із теї досади. До того злости набрався, що впіймай він тоді коло пшениці злодія, вже не пустивби з рук. По слідові простежив аж до села. Дехто вказував на Мартина Скибенка. Алеж не впіймав — не кажи злодій.

Пожурилися вдвох із старою, покляли, і на тім справа закінчилась.

II.

Темними ночами через вишники, минаючи шляхи, межами, стернями їздив Мартин Скибенко—добрий господар, на людські поля. Додому вертався також плутаним шляхом, завязуючи свої сліди у замисловаті петлі, щоб ніхто не довідався й не прослідив... Він з досвіду своєї професії знав, що аби до подвіря, а там пиши пропало. В нього клуня велика, з густим заметом. Засторонки — по десять кіп улазить.

Мартин такий: вже коли очі нагляділи—руки зроблять. Не доїсть. Не допє. Ночі не доспить, а до рук допне. Такій сильній вдачі можнаб позаздрити. Щоб усю ту велетенську енерґію й силу волі, що її щоразу він витрачає на злодійство, та перевести на корисну громадську працю, з нього не поганийби вийшов громадський діяч, а так він тільки злодій — карний елемент на селі.

Багато перевели його руки ріжного добра. Через це й зажив смачно, а був бідним. Батько жебракував, бо своєї землі було чортма. Сам до салдацької служби поневірявся по економіях у строках. Не бачив він для себе, як кажуть, просвітлої години. Тяжка праця, мордобої, брехня та підлабузнювання до старших, — ось що він бачив замолоду із самих дитячих років. Салдатчина була не кращим учителем: там тільки він дістав підтвердження своїх життєвих висновків і остаточно оформив свій погляд на життя, як на категорію, що дає розкоші найхитрішим і найсміливішим. Спробу зробив на товаришевих чоботях у казармах. Другого разу очистив у „підфебеля" сундучок... Відтоді він узнав ще, що гроші дають можливість простому рядовому робити те, що за військовим статутом суворо заборонялося. Мартин переконався у великій силі грошей; за них можна було купити і пошану, і довіря, і любов, і честь... Прийшовши додому, почав і на селі пробувати, бо жити треба було, а заробітки пішли сутужні і взяти немає де в своєму господарстві.

Почалося і тут з малого. Коло городів була пшениця поміщика Драгуновича. Цілий лан. Не раз у думці зароджувалося бажання хоч пятнацятку взяти. „Хиба в замітку буде — думалося. — По снопові, по два з полукіпка, і хватить, а пятнацять снопів дадуть три-чотирі пуди"...

І одної ночі з жінкою переносили ряднами через вишники цілу півкопу. Потім якось маґазинер з економії запропонував йому з половини сорок пудів пшениці спродати. Попробував — зійшло. Закортіло ще. Найшлись компаньонцики.

Завелась лишня копійка і краща одіж. Через півроку прикупив землі і мав корову. Він пригадував і не раз любив повторювати недвозначно народню мудру приказку не одному.

— Вовка ноги годують, голубчику.

І справді, почав жити по вовчому. Робота злодійська увійшла в звичку. Чим більше брав — тим більше хотілося й кортіло. За революції не кинув красти. Ніхто не вмів так брати з економії, як Мартин. Коли не стало економії, почав у своїх селян брати: в жнива збіжжа, а в зимку, що до рук пливло.

— Хитра собака, як сто чортів — говорили про нього на селі. Та злодіїв, крім Мартина, іще було в селі, бож яке село не має їх?! Першим злодієм звичайно був Мартин Скибенко, другим — Матвій Сотник, третім — Гришка Стратій. Це королі, а за цими було до десятка дрібних злодійчиків. Вони знали один про одного. В них своя орґанізація була, скріплена мовчазною порукою. Кажуть — ворон воронові ока не виклює — отак і в них.

У них добрі будівлі, тини з загатами, злі собаки на привязах, що не приступи. Подвіря запирається від шляху на чорні брами. Що в них робиться — не підглянеш. Коли їде хто з них, так ні в кого з селян немає таких коней і таких з дзвоном фурґотів. Мчить який з них по селу — віжки в натяжку, дзвонить бричка лихим дзвоном, а вид чванливий, і чванливий погляд зпід насуплених брів. Мовляв, „ось ми які".

А на селі гомоніли:

— Брат, без чужої воші в коморі—своїх не матимеш.

— А-а так, із своїх рук та чесно, чортову маму отаким зараз станеш, не розживешся швидко...

В них, як і в усіх односельців, було по одній десятинні на душу. На двір припадає пересічно від чотирьох до десяти десятин. І господарювали вони не так дбайливо, щоб можна було думати, що вони від цього так розжилися. На заробітки їздили, як усі, а проте жили, аби кожному так довелося жити. І така вже церемонія стала, що ні приступу... А компанія — все такі, як самі... Любили когось обсміяти, поглузувати. Чуже, як кажуть, бачили під лісом, а свого не добачали під носом...

Вчора з вечора Мартин зайшов до нової комори. Гребнув із сипанки зерна і розгорнув на долоні. Лягла круглянками, як горошини, на долоні загнічена „банатка". Підкисув її, любуючись, зжав у кулакові і знову вкинув до діжки. Приємно відчувати свою статечність. Любив „банатку". Як в молоді роки парубочі солодко мліло в грудях за дівчиною, так тепер тягнула до сезе своїм наливним золотом пшениця. Особливо „банатка". Вона дорога і хліб гарний з неї: пампушки, вареники, корж — усе, як сніг, як сонце ясне. Лишній пуд — лишній карбованець, а карбованець теж гроші, на шляху не валяються. І полічив: „Сто пудів по руб двацять — сто двацять карбованців... А двісті — двісті сорок карбованців. От тобі й пів жниварки" (він давно мріяв про жниварку).

У дентиста.

Дентист оглянув прийшовшому до него зуби і говорить: — Два зуби треба вирвати, бо зовсім зіпсуті. — А скільки то буде коштувати? — питає хорий. — Перший зуб два доляри, а другий, а хоч третий тільки доляра. — То прошу рвати той другий, а з першим я прийду на другий раз.

ВІД КОГО ВЧИЛИСЯ ЧЕХИ, А ВІД КОГО МИ.

У фантастичній повісти англійського письменника Велса, коли на Англію Марсіяне напали, все нищили і палили, ведеться така розмова між двома, що скрилися перед страшною загладою:

— Що будемо робити? Пропадемо...

— А ось що: сховаємося до підземелля мов щурі, будемо підглядати наших ворогів, засвоїмо їх методи, а тоді виступимо до боротьби з ними.

Так достоту робили Чехи. Підглядали Німців і засвоїли собі, що у них було найкраще: працьовитість, ощадність, поступ. А коли набрали сили, тоді виступили до боротьби з Німцями. Здобували одну позицію за другою. Приєднали до себе робітників, ремісників, крамарів, здобули міста. А що найважніще, то треба піднести, що Жидів у Чехах було далеко менше ніж у нас, в благословенній Галилеї, і не було кому сільського люду деморалізувати, бо й Німці гидилися такими середниками деморалізації і такими помічниками в деморалізаційній праці.

Німці у власному інтересі дбали про це, щоб нарід богатів. У нас ішло навпаки. Пани мали чималі доходи з права пропінації і дбали о те, щоб добути дешевенького робітника, а такого дістати можна лише між бідною, заголюканою, запитою селянською масою.

Верховодяча пануюча фактично нація жила давними польськими традиціями. Леда поміщикові здавалося, що він пан великого майорату, магнат, і після того хотів жити. Хлоп, хоч і перестав робити панщину, то працював для дідича за півдармо і ще менше коштував його, як в часах панщини. Робив за 15 — 40 кр. денно, котрі пропивав в панській коршмі, а за те дідич не мав вже обовязку, як іноді за панщини, піклуватися матеріяльним станом свого підданця.

Посесорові здавалося, що він є власником села, і старався в щоденнім життю малпувати дідича.

А знову писареві в місті здавалося, що він комісар, і звідсіля утворилась у нас пословиця: „що писар, то комісар".

З того вийшло загальне зубожіння. Панські маєтки переходили в жидівські руки. Дідичі сходили на посесорів, посесори на економів у Жидів і т. д.

Отож, що наш народ бачив у пануючої верстви? Чванливість, розтратність, відразу до усякої фізичної (а також і до умової) праці, життя понад спроможність.

Селянин мав добру землю, та не вмів її як слід використати. Господарив на архаїчний лад, як його дід і прадід, і хоч працював важко, то ця праця виходила на переливання з пустого в порожнє. Орав деревляним плугом, безумовно на чотири коні, з яких душа вилазила. Молотив ціпом, віяв змолочене віялкою, картоплю сапав мотикою. Не було людини, котра навчилаби його послугуватися машиною і щадити людські сили та піднести видатність фізичної праці людини. Спосіб господарювання аж смердів гнилим консерватизмом. Ще у тих місцевостях, де впоблизу жили німецькі кольоністи, стали селяни їх у дечому наслідувати, справляти собі „німецькі" залізні плуги. Купували собі нафтові лямпи з циліндрами скляними, то що. Та инші дивилися з погордою на ці витребеньки, „німецькі видумки" і господарили по давньому, орали четвірнею деревляним плугом, світили олієм з каганця, або такою „канфіновою" копцюшкою, або таки „скіпками". А треба не забувати, що в тих часах було менше людей, а більше землі.

І не можна дивуватися, що тоді наш селянин зненавидів фізичну томлячу працю і бажав собі, щоб його дитині жилося лекше. А це „лекше" розумів так, щоб його дитина жила в місті, одягалася „по панськи" і не пріла від коси, серпа та ціпа. Та це не можна назвати українщеннем міста. Селянська дитина не достарчила містові продуктивного елементу. Реміснитство — фе!; крамарство то „на жидівську голову, не нашу"; уряд — то ґрунт, то вимріяний рай важко працюючого хлопа.

— Куме Максиме, — питає сусід — а як там вашому Іванові у місті живеться? — Певно, що краще як мені і вам. Є урядником, рано позамітає канцелярію, а опісля з паперами ходить, булку їсть і не пріє так з косою, як я або й ви.

Другий знову, який-там Грицько, був щасливіщий, бо писарював.

Згодом Іван прозвався Яном, а Грицько Ґжеґожом, поженилися з Польками і для нації серед міського муравлища пропали. Їхні діти стали згодом яничарами.

А що робила інтеліґенція — в тих часах в переважаючій части духовенство? Те саме. — Памятай, сину, як скінчиш школу, держися цісарської клямки. Є на першого готова пенсія, а опісля емеритура. За готові гроші дістанеш усього, не будеш бідувати.

Або знову такий селянський „куркуль":

— Іди, сину, на попа, хліб певний. За кожне „Господи помилуй" шістка в кишеню: кап, кап...

І з того виходили урядовці — машини канцелярійні, або негодячі священики, котрих ідеалом було „пишнóсна пребенда" тай тільки.

А життя щоденне?

А вжеж треба панів наслідувати: „застав сен, а постав сен". За тим ішло життя понад стан, і коли не зубожіння, то певно не заощадження копійки на лиху годину. Зрештою, на що щадити, коли емеритура запевнена?

А промисл, купецтво і т. п. свобідні звання?

— Моя дитина не буде ні ремісником ні купцем. Це не для нас. Якжеж, щоб мій син працював у варстаті і надбав мозолів на руках, або засмуляв собі руки смолою? Не дай, Господи! Або щоб за крамничним столом перець продавав? Ніколи цьому не бути...

— Ти, сину, як не будеш вчитися, то підеш до шевця... Як тобі майстер вуха добре наторгає, то згадаєш мої слова, що батька не послухав.

Чи чував тоді хто у нас про промислові школи?

Їх не було треба, бо й для кого-ж?

Пан — Поляк туди своєї дитини не післав, бо якже це лицює, — впрочім, коли хлопець і не покінчить шкіл, то приміститься в якійсь панській інституції.

Українська інтеліґенція мала непобориму відразу до всякого свобідного звання і... боялась усякого ризика... „Прийде недуга, нездібність до праці, тоді хоч під пліт".

Селянин знову бачив ідеал щасливого життя безумовно поза межами плуга і ціпа...

Отож остали лише клясичні ґімназії, удержувані урядом як фабрики урядничого нарибку. І дух у тій ґімназії достроювався цілком до інтенції правительства. Клясицизм розуміли вчителі справді по старинному: „Праця фізична для невольників — для вищої верстви наука".

Тому то могли школярі почути від учителів такі сентенції: „Хто не хоче вчитися, най іде до шевця, там йому місце". Або знову таке упімнення: „Я тебе вчера бачив, як ти помагав батькові на ярмарку здіймати мішки з воза. Вважай, що ти учень ґімназійний і тобі не випадає до такої роботи братися".

Хлопець може і засоромився, але це упімнення підбило його амбіцію, що він ґімназійний ученик і чорна праця його понижає. А чи Чех робив так само?

Я був раз на німецькому кабареті і чув німецькі куплети на Чехів. Затямив собі таке: WER KRIECHT INS KANAL HINEIN? — DER BOEHM (хто лізе у канал? — Чех). Співак вичислював найподліщі роботи, яких Чех не цурається. І справді. В часі чеської вистави в Празі ми, Українці, мали кватиру в одного Чеха, котрий приходив чистити наші чобітки. Виявилося, що той Чех є власником тої камениці, в якій ми мешкали і мав свою крамницю. Ми не могли з дива вийти: у нас такий пан повозкою їздив би і не бравсяби за таку „подлу" роботу. Бож у нас чистити не то чужі, але і свої чоботи, то щось найпідліщого... Так робили Чехи, а так робили ми. Чехи мають добробут і свою державу; а ми в неволі.

За довго ми малпували чужі зразки, за довго співали: „Боже бути покровитель"... Настали инші часи, „цісарська клямка" не для нас, а жити треба. З традицією муситься зірвати. Треба перетворитися та переродитись. Треба здобути міста, та не через помноження армії послугачів, возних, дозорців, писарів, котрі згодом перехрещуються з Іванів, Гриців, Василів на Янів, Ґжеґожів та Базиліх; лише національно свідомих ремісників, промисловців, купців і т. і.

„Нема такого злого, щоб не вийшло на добре". Так говорить пословиця, а я прочуваю, що прийде час, коли благословитимемо тую руку, котра заперла нам приступ до „цісарської клямки", і змусила нас переродитись у инших людей ніж армію урядовців всілякого ґатунку.

Др. Андрій Чайковський.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ ПРИСИПЛЯЙМО СПРАВИ СИРОТИНЦЯ.

В послідних часах розвинулася в „Свободі" була дуже широка аґітація, а радше сказати дискусія про Сиротинець У. Н. Союза. Та тепер та дискусія слабне.

Видко, що ми в початках якогось благородного діла живо ним інтересуємося, а потім мало-помалу про него забуваємо.

В тім і причина, що ми не все можемо розпочате діло допровадити до кінця.

Не звертаю я великої уваги на се, коли притихне чи завмре дискусія про якісь там „політичні" діла, але по просту не можу собі витолкувати, чому завмирає дискусія про такі високоблагородні справи як Сиротинець У. Н. Союза, або Рідна Школа. Сеж справи найпекучійші, і повинні би нас усіх найбільше обходити. Всі ми повинні забрати слово і висказати свої думки.

Дуже я заінтересувався справою будови Сиротинця У. Н. Союза. Читаючи всі дописи про Сиротинець, про збірки жертв та справоздання, був я певний, що уже в дуже короткім часі У. Н. Союз приступить до конкретного діла, а нарід, побачивши, що Сиротинець, се не є мрія, але правда, поспішить в сотки разів більше та скорше з жертвами і все буде гаразд.

Тимбільше був я певний, що справа набере ширшого розголосу та розмірів, як я вичитав допись в ч. 178 „Свободи", написану п. Омеляном Рекрутом, контрольором У. Н. Союза, під заголовком: „Що я бачив на першій українській кольонії в Милвил, Н. Дж.", а також редакційну статтю в числі 173 „Свободи", під заголовком: „Не виправдуймося від праці, але працюймо".

Редакція в своїй статті дуже ясно нам каже, що маємо робити, аби довершити так великого діла, та звертає нам увагу, щоби не оглядатися на Комітет, бо Комітет свою роботу робить.

Природна річ, що всякий комітет чи уряд, чи то в товаристві чи братстві чи в якій иншій інституції, зможе тільки тоді вивязатися зі свого діла як слід, як йому в його ділі поможуть члени і загал. Ґенерал списується на війні тільки тоді добре, як його жовніри добре стріляють.

Але уже з дописи п. О. Рекрута видко, що й Комітет зі своїм предсідателем п. Мих. Угорчаком на чолі не спить, але тяжко працює. Видко се з протоколів, а також з дописи п. Ом. Рекрута.

Про ті пропоновані землі в Милвил, про які п. Ом. Рекрут пише, а які вишукав наш український кольонізатор п. Василь Матолич, хотів би я дещо також сказати, бо я ті землі оглядав докладно. А скажу також, що за послідних пару тижнів, користаючи з своїх вакацій, робив я поїздки в пенсилвенійські та нюджерські околиці і бачив ріжні оселі і фарми, та нігде я не міг натрафити чогось відповіднійшого, щоби надавалося краще під будову Сиротинця, як пропоновані землі в Милвил. Правда, воно видається нам задорого, або иншими словами сказати, не маємо ще настільки гроша, аби сі землі купити, бож то півтора тисячки акрів за 175 тисяч долярів, а се велика квота і ми її не маємо. От і лихо! Але коли я взяв все докладно під олівець і обчислив, прийшов я до переконання, що Комітет, а також У. Н. Союз і усі його члени, під ніяким услівем ніколи і нігде ліпшої нагоди не найдуть.

А чому? Бож се земля чиста, оброблена, з величавими садами, яблоневими, черешневими, броськвиневими, а також богато будинків з хатами, які можуть бути для тих, що будуть ту землю обробляти. Дальше земля дуже родюча і легка під управу. Кольонізація в Милвил поширюється з кождим днем, а також з кождим днем і ціна землі підносить вгору. Приїздять тут люди зі стейтів Мизури, Мишиґен, Мериленд, Пенсилвенії та много инших стейтів і закуповують землі і тут осідають, бо бачать, як гарно розгаздувались тут наші перші поселенці. Дальше, гарна комунікація на всі сторони і до надморських міст, отсе все дає велеку запоруку в світлу будучність тамошних поселенців. При тім і дуже здоровий там клімат. Нині Укр. Нар. Союзови чи Комітетови нема що оглядатися, але приступити до діла і як найскорше ті землі закупити, поки ще не злапали їх у свої руки Жиди, або хто инший.

По закупні тих земель, Союз як би половину їх обернув на кольонізацію, то може відобрати дуже легко вложені гроші. Длятого тут жадного ризика нема.

Супроти того повинен би в як найкоротшім часі зібратися цілий уряд У. Н. Союза і удатися до Милвил і ті землі як найдокладнійше оглянути і приступити до діла, а я певний, що тоді й жертви підуть скорим кроком вперед.

А Ви, панове і товариші урядники відділів У. Н. Союза, і Ви, члени приложіть своїх рук трохи щирійше до розпочатого діла: збирайте жертви і постарайтеся у своїй місцевости зробити „теґ-дей" на ту ціль. Ужийте усіх способів, аби помогти У. Н. Союзови та Комітетови будови Сиротинця в довершенню сего великого діла!

Андрій Шостак,
Филаделфія, Па.

ЛЯХИ В СТРАХУ!

Перелякалися висліду громадських виборів на західноукраїнських землях вшехполяки та їхні підсусідки і бють у дзвін на трівогу. Зокрема є для них повною несподіванкою одноціла постава волинського села. Вшехпольські ґазети плачуть: громадські ради по селах в руках Українців, по містах Українці з Жидами будуть мати більшість, „стан посяданя" корчиться.

Підчас представлення.

— Мамо! Скажи тому чоловікови на сцені, нехай так не кричить.

— А то чому?

— Хиба ти не бачиш: а ось, тато заснули.

Митрофанко.

СМЕРТЬ ЗА ВІТЧИНУ.

(Нарис).

Вечір. Червоне, мов жар, сонце кривавою луною заляло західню частину неба. Здається, багряне море крови розлилося високо над верхівями дерев і шпилями гір. Виглядає, що перепоєна кровю земля виливає з свойого нутра червоною фонтаною теч високо в гору, над хмари, до самого неба. Гори й ліси наче втопилися в крові й червоної полуміни пожарів.

Сутеніє. Вечірні мряки, мов етер, мов мрія, підносяться знад срібної ленти потічка й ніжними крилами прикривають дрімучу землю. Сонце заходить, криється, топиться знесилене в червоній луні—гасне зовсім. Кров, змішана з луною, спливає поволі з гір, з неба, никне й багряним сонцем спадає десь під горизонтом.

А вечірні духи, що цілий день дрімали на водяних ліліях і солодким сном снили на листях шувару, будяться зі сну й починають малювати тінями чорні сильвестки гір, лісів, міст і сіл. Відчиняють вони пахучі чаші цвіток і розносять дивні пахощі по всій околиці. Потім зросили вони холодною росою спрагнені цвіти й настроїли горла птичок на слідуючий день—до співу.

Сумерк. Спить у нічній прохолоді знеможена земля. Тихо, так тихо, сонно й темно.

Незначно починає зарисовуватися червоний круг місяця. Випливає він поволі, поважно щораз більше з темряви... підноситься щораз вище на небо.

— — — — — — — —

Місяць пристанув на небі— глядить здивовано на поранену землю. Ще вчера тут село пишалось. А тепер...

Поле боротьби...Пороздирана шрапнелями й ґранатами земля. Поорана тяжкими колесами гармат. Кущі й трава зрошені тяжким олійним іперитом. Цвіти й листя повяли від хльору. Побоєвище вкрите тілами борців. На білих камінях дорогими рубінами червониться кров.

Поблизьке село з садками, в якому ще так недавно гоміло життя, розливались у прозорому повітрю веселі голоси дітвори й металеві тони дзвонів, глядять понуро й ненависно своїми чорними згарищами на світ.

Страшний, дрожею проймаючий образ пожарів — смерти й знищення. Чорні, пекельні Демони — вороги, разом з голодними своїми помічниками, прийшли між нарід, щоби пожарами й пекельними муками зробити його своїм погноєм... Але нарід волів скорше понести жертву... пішов у бій, боровся і гинув.

— — — — — — — —

Здержався місяць... освічує своїм проміннєм побоєвище й питається тихим шепотом гір:

— Що сталося? — Де поділися люде й села? — Що це за трупи? — Чия це кров?

І незрушимі гори, що від віків стоять на сторожі країни й неодно виховали покоління цього народу й найкраще знали їх історію і життя, почали тихо — тихенько, ледви чутно, оповідати місяцеві:

— Як сонце найсильніше пригрівало землю, а птиці поховалися перед спекою у густі кущі; як цвіти, спрагнені посухою і знесилені жаром, схилили низько-низенько аж до землі свої головки: тоді почався бій... Ревіли гармати, тарахкотіли скоростріли, стогнали ранені... кричали, мов божевільні, ті, що наступали, іржали й фиркали перелякані коні... дрижала в своїх основах земля, греміли ліси, дудніли поля.

— Повітря прорізували свистом крики, стогони. Божевілля настало. Здається, що цілий світ збожевілів.

— А над цим всім кровожадний владика пекла розпростер широко свої демонічні крила й реготався, мов скажений.

— Ха-ха-ха, хе-хе-хе, хі-хі-хі...

— Аж заходився від сміху...

— Гу-гу-гу — вторував йому грохіт гармат.

— Гу-гу-гу-гу-гу-гу-гу — відповідав луною ліс...

— Тра-та-та, тра-та-та — доповнювали цю музику скоростріли з села.

— Темно сталося. Греміли громи. Лискавки огнем блискали. Пекло настало на землі.

Так оповідали гори — місяць слухав і розглядався по полю боротьби.

— — — — — — — —

Тремтячими, синіми закривавленими устами шепочуть вони послідню молитву. В послідніх судорогах обіймаються ще, цілує брат брата, друг друга. Конають поволі в агонії, стигнуть, ціпеніють і засипляють вічним сном...

Задержав срібнолиций свій холодний погляд на стрункій березі, під якою лежав умираючий борець за Волю. Оподалік багрилася червона плямка крови. Його темно-сині очі були широко розтворені, а розпалені гарячі уста шептали вечірню молитву.

Лежав він спокійно, овіяний ніжним леготом вечірніх вітрів, далеко від побоєвища, під шумливим гиллям берези. Місяць своїм сріблистим промінням обілляв Його приблідле лице, яке сталося ще білішим, мов статуя мармору.

Лежав спокійно, з ангельською усмішкою на устах — щасливий... — солодко є вмирати за вітчину — нагадалися Йому слова старинних.

Вітер лоскотав пестливо Його лице. Він замкнув очі — повіки боліли. Тихо було. В траві десь відізвалась перепеличка. Він наче збудився. Розтворив свої чудно-сині очі й глядів довго — так довго у сумерки ночі. Перед очима пересувались картини Його недавніх днів...

Торжественна тишина ночі царювала кругом. Вітер перестав шепотити свою казку березовим листкам і потічок задержався у свойому бігу — не журчав.

А Він глядів спокійно — солодко на світ і усмішка не сходила з Його лиця. Сміявся так любо, як ця дитина в колисці, коли бачить над собою усміхнене лице нені.

Поволі — повільно лице Його ставалося бліде, дуже бліде, повіки закрили сині очі, лице й руки вкрилися перлистим потом, а уста прибрали краску пільних блакитів. По цілім тілі пройшла передсмертна дрож, руки скорчились і простягнулись...

Місяць впослідне поцілував своїм проміннєм Його уста... Вітер приніс пахощі піль і розвіяв їх кругом Нього... заколисав листками берези, яка сльозами-росами скропила Його холодне чоло. Він ще раз отворив свої тихі очі, глянув на небо й місяць і замкнув їх на віки.

А береза над Його тілом довго, ще довго плакала росою і шуміла листками похоронну пісню.

(Присвячую Б. Коссакові).

Щирий.

Під гору пнеться навантажений віз, до якого запряжений осел. Що хвилини осел пристає, а далі то й з місця не може рушити. Візник кричить, бє, та це нічого не помагає. Осел не в силі далі тягнути. Бачить це сусід, приходить та помагає витягнути віз на гору. Коли щасливо виїхали, каже візник сусідови: Дуже дякую. З одним ослом, їй Богу, не давби собі ради...

Аркадій Аверченко.

БОЧКА ЧЕРВОНОҐО ВИНА.

МОЗАЇКА.

Дідич — Фактор.

Кімната в гостинниці. Дідич сидить, читає ґазету. Хтось стукає в двері.

Дідич: Ну, хто там?

Фактор (входить): Що значить хто? Я!

Дідич: Хто — я?

Фактор: Я! Як це я, то я кажу я! Колиб це хто инший, то він сказав би, що инший!

Дідич: Чого вам треба?

Фактор: Чого мені треба? Ви спитайте радше, чого мені не треба. Ой, ви знаєте, що я страшно боявся йти до вас.

Дідич: Або що?

Фактор: Там коло брами лежала така велика собака, що я просто злякався.

Дідич: Ет, дурниці говорите! Ви-ж знаєте, що великі собаки не кусають.

Фактор: Бачите... Я то знаю, але я боявся, що та собачка того не знає.

Дідич: Ви хто такий?

Фактор: Я? — Ґльобус!

Дідич: А-а! Ґльобус! Я чув про вас. Слухайте, що це за порядок? Ціле місто говорить про це, що дентист Кеґельман жиє з вашою жінкою.

Фактор: Ото! Ви думаєте, що це таке велике щастя! Як захочу, то я також буду з нею жити!... (Сідає на крісло, на якому стоїть капелюх дідича).

Дідич: Слухайте! Ви сіли на мій капелюх!

Фактор: А ви збираєтеся хіба кудись іти? Ну, нате вам ваш капелюх. Я також, знаєте, так на одних вечерницях сів на чуже крісло... Нараз чую, що звідкись віє!

Дідич: Щож то було?

Фактор: Це я, знаєте, на дамське віяльце сів.

Дідич: Чи ви того прийшли сюди, щоби розказати мені цю історію?...

Фактор: Чому того — є чого иншого. Слухайте!... Є товар! Хочете купити?

Дідич: Який товар?

Фактор: 15 тон секундних вказівок і 15 тон повил.

Дідич: Секундників мені не потрібно, а повила то я-б узяв.

Фактор: Ні, окремо не продається.

Дідич: А то чому?

Фактор: Бачите... тут маленька невигода — секундники помішалися з повилами. Їх треба би звідти вибирати.

Дідич (сміється): Гарний товар! Я вам отщо пораджу: Підіть з ним до мойого приятеля Волкоданова.

Фактор: О-о, ні! Ви знаєте, що я його не маю за порядного чоловіка. Він хотів, розумієте, вчера ударити мене по морді...

Дідич: Звідки ж ви знаєте, що хотів?

Фактор: Та він вже і вдарив.

Дідич: Чому ж ви кажете, що хотів?

Фактор: Ну, бо якби він не хотів, то би не вдарив.

Дідич: Защож це він так нечемно обійшовся з вами?

Фактор: Розумієте, він при мені оповідав один випадок, але зовсім не так, як було. Він казав, що знає одного чоловіка, Соловейчика, який у Бахмуті заробив на своїм теноровім голосі 800 рублів. Отже я кажу йому: то неправда! Я знаю цей випадок і справа малася инакше: найперше не Соловейчик, а Воробейчик; не в Бахмуті, а в Рахміштровці; не на теноровім голосі, а на старім залізі; не 800 рублів, а 300; і не заробив, а стратив. Ну?...

Дідич: Дуже подібне! Ну, забирайтеся, я хочу спати.

Фактор: Що значить забирайтеся, коли я не сказав ще самого головного. Знаєте, чого я до вас прийшов? (Плескає дідича по плечу). Є вино!

Дідич: Вина мені не потрібно.

Фактор: Я кажу вам, що є вино!! То таке вино, що пальчики оближете. Червоне таке, що аж страх.

Дідич: Кажу-ж вам, що не потрібно. Я не пю вина.

Фактор: Ви не пєте? То ви будете пити! Хіба то така штука? Це вино має такий кольор, що просто можна ним образи малювати. Вино — найчистішої води!

Дідич: Кажу-ж вам, — відчепіться від мене з вашим вином. Мене горло болить — говорити тяжко.

Фактор: А ви думаєте, що мені легко? Горло болить — то ви зажийте щось проти вашого горла.

Дідич: Не помагає... Я зажив гоголь-моголь.

Фактор: І гоголь-моголь не помагає? Що ви кажете?! Ну, коли гоголь-моголь не помагає, то ви спробуйте зажити Пушкін-Мушкін — це також був добрий письменник.

Дідич: Забирайтеся з вашими порадами.

Фактор: Ні, крім жартів, візьміть бочілочку червоного вина. Просто, знаєте, таке вино, що жінка і діти ваші будуть пити, як коні.

Дідич: По якому-ж до вас говорити? Кажу-ж вам, що непотрібно!

(Встає і нервово ходить).

Фактор (ходить за ним): Слухайте! Якщо ви не купите і не будете пити того вина, то це буде просто саботаж! Я не кажу купувати вам 10 бочок; візьміть одну. Так...

Дідич (люто): Геть звідси!

Фактор (ображено): Вибачайте, ви це як, — серійозно, чи на жарт?

Дідич: Серійозно. Дуже серійозно!

Фактор: Ну, добре, що серійозно, бо я таких жартів не люблю. Слухайте, як ви купите це вино...

Дідич: А чорррт!

(Викидає його за двері. Чути гуркіт по сходах. Вертається, тяжко дихаючи, сідає, читає ґазету. Павза).

Фактор (входить): Слухайте, я бачу тепер, що вам справді червоного вина не треба. А-ле може ви купите собі білого?

Завіса.

З російського перек. **В. Соф.**

ВІДОЗВА

ДО ГРОМАДЯН МИСЛОВИ, СКАЛАТСЬКОГО ПОВІТУ.

Браття Українці в Злучених Державах і в Канаді!

Громадяне села Мислови, скалатського повіту, і другі патріотично-ідейні одиниці, не відкажіть нашій просьбі, яку понизше наводимо. Хочемо побудувати Народ. Дім, ту національну твердиню, той освітний центр, де мала би виковуватися краща доля для нашого народу.

Тимчасом чуда на світі не було, нема і не буде, щоби наш Дім виріс сам без матеріялу і людської праці. А щоби мати матеріял і фахових людей, треба грошей. Тепер подумаймо, браття, хто нам дасть гроші? Хто нам їх принесе? Звідки нам їх узяти? Думаємо тому, що мусимо шукати помочі поміж самими нами. Нема серед нашого народу богатих панів-аристократів, а коли хочемо жити як нарід, то мусимо виробити із себе селянську аристократію духа.

Громадяне! Взиваємо всіх приступити з нами до будови Народного Дому. Взиваємо до того всіх ідейних одиниць, те ядро, з котрого має виростати майбутня сильна, свідома селянська аристократія. Зачинаймо будову своєї хати, твердині. Учімся панувати у своїй хаті. А та хата має виховувати нам молоде сильне покоління, котрого завданням буде збудувати ще одну будівлю для цілого українського народу, свою державу. Тому громадяне, поможіть хочби невеличкою жертвою для здійснення цеї високоідейної ціли. Не відкладайте тої відозви, поки не вдумаєтеся, скільки добра Ви робите, складаючи хочби малу жертву на цю важну справу. Ми певні, що Ви тоді самі станете піонірами будови і самі будете між своїми знайомими збирати датки на поміч рідному краєви. Громадяне, на Вашу жертву ждемо. Також від Вас залежить доля українського народу, його поступ його визволення. Одна Ваша дрібна жертва дає Вам право сказати всім: „Я будував". А Ви, друже, що зробили, кому помогли? Кому Ви були потрібні? Яка нитка Вас вяже з рідним краєм? Спішіться громадяне. Хто дає скоро, той дає двічи. Подайте помічну руку тим, що в краю стають до праці. Імя кожного жертводавця буде поміщене в часописах.

Головним куратором є читальня Просвіти в Мисловій, п. Підволочиска, скалатського повіту, якої головою є Никита Ґораль.

Комітет для збирання збірок в Злучених Державах і Канаді: Николай Білик, Петро Вовк, Максим Мілещук і Дмитро Дацко.

Жертви слати на адресу Просвіти в Мисловій на руки Никити Ґораля. Або також на адресу:

NICHOLAS BILYK,
P. O. Box 260, Arwida, Que., Canada.

Бажані інформації подасть Н. Білик.

За Комітет:

Николай Білик, голова;
М. Дідик, секретар.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Відгукнулися на поклик в справі письменниці Кобилянської.

Поклик в справі закупна дому для нашої старенької а так дуже заслуженої письменниці знайшов вже благородний відгук. П. Юлія Грицей передала до Обєднання $10, а п. Р. Пристай з Ембрідж, Па., переслав $1. Є надія, що наша іміґрація, особливо наше жіноцтво, відгукнуться на цей поклик дальшими жертвами.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

З ювилею на інвалідів і просвіту.

Дня 7. серпня обходила українська Гемтремська Громада ювилей заснования Української Хати. На тім святі зібрано $36.80 і рішено вислати до краю через Обєднання з призначенням по половині на Дім Інвалідів у Львові і на „Просвіту".

За Уряд укр. гр. кат. церкви:
Теодор Мусій.

ГЕРКІМЕР, Н. Й.

На допомогу інвалідам і О. Кобилянській.

Підписаний переслав на руки Обєднання $11.80, на які зложилися слідуючі жертви: гром. Гринь Калинович з Сюбен, Н. Й., зложив $5 для інвалідів, а $6.80 зібрав я на хрестинах Стефанії, першої дочки Олекси і Анни Горбаль, чесних громадян з Ютики з тим, щоби ту жертву переслати на хату цях.
Ольги Кобилянської в Чернів-
о. І. Крохмальний.

НЮ БРИТЕН, КОНН.

$101.75 на край.

Повисша жертва сама за себе говорить найкраще, що й наша громада має тепле серце для рідної землі.

$71.75 призначуємо для інвалідів в краю, а $30 для українського композитора Ярославенка.

На інвалідів зложили: Тов. Січ $10, Бр. св. Петра і Павла і Бр. Провидіння по $5, а з рамени укр. кат. церкви $51.75.

Для Я. Вінцковського (Ярославенка) зложили:

Укр. кат. церква $10; по $5: Тов. Січ і п. Ст. Яґелло; Ів. Ябчанка $3; по $1: Мат. Мазур, П. Явин, Ст. Явин, Анд. Керелейза; по 50 ц.: Мих Тимчишин, Мих. Уляи, Ів. Ґерент, Мак. Мельник, Ант. Котик, Профір Явин.

Разом $30.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ